

Sveučilište u Zagrebu  
Rudarsko-geološko-naftni fakultet

# TROŠKOVI U POSLOVANJU



**EKONOMIKA NAFTNOG RUDARSTVA**

Doc. dr. sc. Daria Karasalihović Sedlar

[dkarasal@rgn.hr](mailto:dkarasal@rgn.hr)



RGNF

*Za obavljanje privredne djelatnosti poduzeće mora trošiti sredstva i predmete rada, tuđe usluge i ljudsku energiju, pritom treba paziti na troškove kako bi se održala profitabilnost.*



# POJAM TROŠKOVA

- Troškovi predstavljaju financijski iskaz vrijednosti ukupne količine proizvodnih čimbenika koji su potrebni za proizvodnju robe ili usluge.
- Sirovine, rad i kapital koji se troše u procesu proizvodnje prenose dio ili cjelokupnu svoju vrijednost na proizvod te tako postaju dio cijene proizvedene robe.



RGNF

# POJAM TROŠKOVA

- Za obavljanje gospodarske djelatnosti potrebno je trošenje tri temeljna elementa radnoga procesa: **rada, predmeta rada i sredstava za rad**. Njihovo trošenje može se iskazati u **naturalnim ili novčanim pokazateljima**.
- **UTROŠAK** - iskaz u naturalnim pokazateljima
  - **fizički izraz trošenja** pojedinih elemenata, (**sati rada strojeva, količina utrošenih materijala i sl.**)
- **TROŠKOVI** - novčani izraz utroška pojedinih elemenata radnoga procesa.



- **ISPLATA**- svaki izdatak gotova novca iz blagajne, nije bitna namjena isplate. Riječ "isplata" ukazuje da je novac prešao iz posjeda jedne osobe u posjed druge.
- **IZDATAK**- može značiti isto što i isplata ako se radi o izdavanju gotovine. Izdavati se mogu i druge stvari - npr. materijal, uvjerenja, potvrde itd.
- **RASHOD**- širi i općenitiji pojam od troškova. Vrijednost svih dobara koja se potroše ili na drugi način izgube u poslovanju poduzeća ili izvan njega.



# DEFINICIJE TROŠKOVA

- Troškovi u **užem smislu** - omogućuju uvid i kontrolu, praćenje i analizu stvarnih troškova pojedinih elemenata u procesu rada.
- Troškovi u **širem smislu** - omogućuju realnu procjenu uspješnosti poduzeća.

*Za ilustraciju, ako poduzeće ne posluje uspješno, neće biti u stanju ostvarivati, npr. neposlovne rashode u obliku troškova za poboljšanje standarda svojih radnika.*



# VRSTE TROŠKOVA

- U poduzeću postoje različite vrste troškova i različite klasifikacije. Četiri su temeljne podjele troškova s obzirom na:
  - trošenje pojedinih elemenata procesa rada (**troškova rada, predmeta rada i sredstava rada**),
  - obračun i evidencija troškova po jedinici proizvoda i usluga (**direktni i indirektni troškovi**),
  - ovisnost troškova o stupnju iskorištenja kapaciteta (**fiksni i varijabilni troškovi**) i
  - mjesto nastanka i nositelja troškova (**troškovi pojedinih dijelova poduzeća**).



**RGNF**

# OSTALE PODJELE TROŠKOVA

## 1) Po prirodi njihova nastajanja

- troškovi sredstava za rad (amortizacija, održavanje, osiguranja, kamate, zajmovi)
- troškovi tuđih usluga
- troškovi angažiranih sredstava
- troškovi rada (plaće, materijal, sirovine, energija)
- troškovi ugovornih i zakonskih obveza.





**RGNF**

# OSTALE PODJELE TROŠKOVA

## **2) Po funkcijama u poduzeću**

- troškovi upravljanja
- troškovi nabave
- troškovi proizvodnje i usluga
- troškovi prodaje
- troškovi financiranja

## **3) Po načinu snimanja i uračunavanju troškova u cijenu proizvoda i usluga**

- Direktni
- Indirektni



## 4) Prema ulasku u proizvodni proces

- **Primarni** - troškovi koji po prvi puta ulaze u proizvodni proces

*Npr. vrijednosno izražen utrošak materijala za izradu isplake kod bušenja.*

- **Sekundarni** - troškovi koji po drugi puta ulaze u proces

*Npr. u cijenu izrade bušotine je uključena i cijena isplake.*



RGNF

# OSTALE PODJELE TROŠKOVA

## 5) Prema složenosti

- **Jednostavni** - prirodni troškovi (originalni)
- **Složeni** - kombinirani od dvije ili više vrsta jednostavnih troškova

*Npr. opći troškovi uprave su složeni od više prirodnih vrsta.*



RGNF

# OSTALE PODJELE TROŠKOVA

## 6) Prema načinu prikazivanja

**Ukupni** = troškovi u masi

- pokazuju najniži ukupni novčani izdatak koji je potreban da se proizvede svaka pojedina razina proizvodnje  $Q$ .

**Ukupni troškovi** =

**fiksni troškovi + varijabilni troškovi**  $UT = F + V$

**Prosječni** = troškovi po jedinici proizvoda

- Prosječni troškovi =  $UT / q$  broj proizvedenih jedinica (količina proizvodnje)



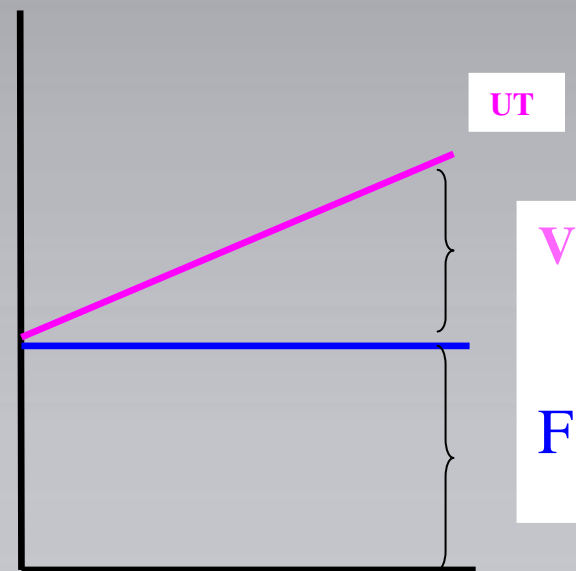
RGNF

# OSTALE PODJELE TROŠKOVA

## 7) Prema odnosu troškova i korištenja kapaciteta

- **Fiksni** = opći ili režijski troškovi, troškovi kapaciteta
- **Varijabilni** izdaci koji se mijenjaju s razinom proizvodnje

Tisuća kn



13

Proizvodnja Q



RGNF

# TROŠKOVI S OBZIROM NA TROŠENJE ELEMENTATA PROCESA RADA

- Za poduzeće je najvažnija struktura troškova prema elementima procesa rada.
- Elementi koji se koriste u proizvodnom procesu: rad, predmeti rada i sredstva za rad.
  - Svi se elementi troše, a vrijednosni iskaz tih troškova su **troškovi proizvodnje**.
  - Kako se ovi troškovi pojavljuju u svakom proizvodu, najčešće se još nazivaju i **prirodnim troškovima**.

*Važno je da poduzeće posluje sa što manjim troškovima kako bi ostvarilo što veći prihod i niže cijene proizvoda ili usluga. 14*



# TROŠKOVI RADA

- Rad je sposobnost čovjeka da proizvodi upotrebne vrijednosti. Rad ima svrsishodnost i društveni karakter.
  - Čovjek troši energiju koju prenosi u vrijednost novoga proizvoda ili usluge. Kada se za izvršeni rad dobije plaća to predstavlja **trošak rada** → **vrijednosno izražena ulaganja rada svih zaposlenih.**
- Svaki rad predstavlja svjesnu djelatnost čovjeka i trošenje energije (fizičke i psihičke).
  - Prije početka rada čovjek osmišljava plan svojih aktivnosti: planira, organizira, izvršava i nadzire aktivnost.



# TROŠKOVI RADA

- Troškovi rada mogu znatnije djelovati na ukupne troškove.
- Veličina ovih troškova se može mijenjati pod utjecajem: visine plaće, proizvodnosti rada, kvalifikacijska struktura zaposlenih i slično.
- Visina plaća - temeljni čimbenik troškova rada.
  - Plaće bi trebale osigurati egzistenciju zaposlenih, ali bi morala odgovarati i općoj proizvodnosti rada u društvu.
    - **Visoke plaće** povećavaju troškove rada ukoliko nisu odraz odgovarajuće proizvodnosti rada.
    - **Niske plaće** destimulativno djeluju na povećanje proizvodnosti rada iako mogu djelovati kao čimbenik sniženja troškova rada.





RGNF

# TROŠKOVI PREDMETA RADA

- Razlika pojmova troškovi materijala i materijalni troškovi.
  - **Troškovi materijala** predstavljaju užiji pojam, a materijalni troškovi obuhvaćaju i druge izdatke vezane uz poslovanje poduzeća. Predmete rada čine samo materijali za izradu i u potpunosti se troše u jednom proizvodnom ciklusu.
- Čimbenici koji značajnije djeluju na visinu troškova materijala su:
  - *cijena materijala,*
  - *kvaliteta materijala i*
  - *racionalno trošenje materijala.*



RGNF

# TROŠKOVI SREDSTAVA ZA RAD

- **Sredstva za rad - najveći dio osnovnih sredstava.** Uz vrijednost zgrada čine, najveću vrijednost imovine poduzeća. U procesu rada i ova se sredstva troše i njihova vrijednost se prenosi na novi proizvod ili uslugu.
- **Troškovi sredstava za rad** imaju pojedinačno znatno veću cijenu od predmeta rada, duži vijek trajanja (više od jedne godine dana) i ne mijenjaju svoj oblik u procesu rada.



RGNF

# TROŠKOVI SREDSTAVA ZA RAD

- Na visinu troškova sredstava rada utječu:
  - *cijena i uvjeti nabave sredstava,*
  - *visina amortizacije,*
  - *tekuće i investicijsko održavanje,*
  - *premije osiguranja itd.*
- Važnost politike nabave.
- **Troškovi amortizacija** - zamjena sredstava za rad
  - tekuće i investicijsko održavanje,
  - osiguranje osnovnih sredstava.



# DIREKTNI TROŠKOVI

- **Direktni (pojedinačni) troškovi** - koji se mogu obuhvatiti po **mjestu nastanka** troška, i po **nosiocima** troškova:
  - materijal izrade (osnovni i pomoćni), energija i gorivo,
  - osobni dohoci,
  - amortizacija.



# INDIREKTNI TROŠKOVI

- **Indirektni (opći) troškovi** - zajednički troškovi za više mjesta troškova ili više vrsta učinaka:
  - opći troškovi izrade (pogonska režija),
  - opći troškovi uprave i prodaje.
- **Mjesta nastanka troškova** su pojedini dijelovi poduzeća u kojima troškovi nastaju.
- **Nosioci troška** su pojedini učinci tj. proizvodi i usluge bez obzira na mjesta gdje su troškovi nastali.



# FIKSNI TROŠKOVI

- **Pokazuju ukupni novčani izdatak koji se plaća čak i kad nema proizvodnje.**
  - Nisu pod utjecajem promjene proizvodnje osim u slučaju promjene kapaciteta poduzeća
  - **Fiksni troškovi:**
    - najam zgrade i opreme, troškovi investicijskog održavanja
    - amortizacija,
    - režijsko osoblje
    - kamate, premije osiguranja, itd.



# FIKSNI TROŠKOVI

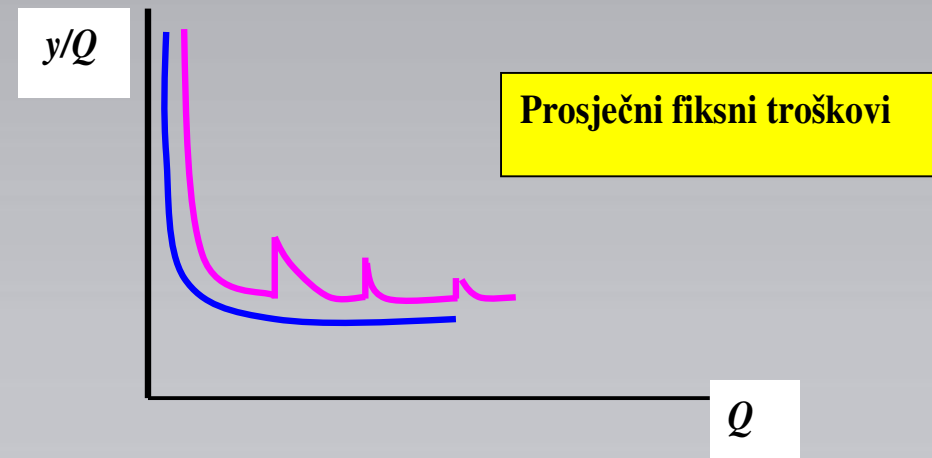
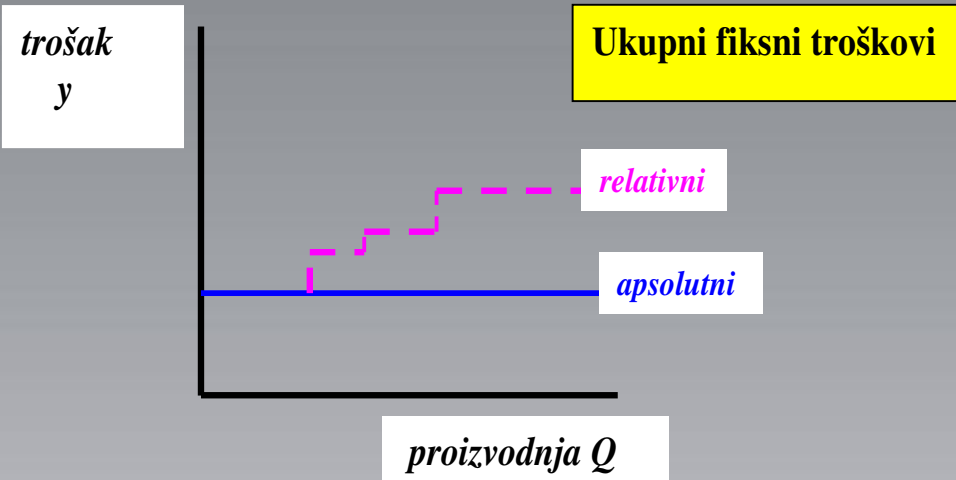
- **Period costs** (troškovi perioda) ili **time costs** (vremenski troškovi)
- **Ukupni fiksni troškovi** su konstantni (pravac paralelan s osi x)
- **Prosječni fiksni troškovi** imaju degresivan karakter (oblik hiperbole)
- **Diferencijalni troškovi** omjer promjene troškova i promjene korištenja kapaciteta.  $\Delta UT / \Delta\% IK$
- Podjela fiksnih troškova obzirom na iskoristivost – **iskorišteni** i **neiskorišteni**



RGNF

# PODJELA FIKSNIH TROŠKOVA

1. **Apsolutni fiksni troškovi** – nezavisni o iskorištenju kapaciteta.
2. **Relativno fiksni troškovi** - nastaju promjenom kapaciteta, odnosno opsega proizvodnje.







RGNF

# Primjer

$$FT = 20\ 000 \text{ kn}$$

$$Q = 5\ 000 \text{ kom.}$$

$$ft = 4 \text{ kn/kom}$$

- Ako za isti vremenski period, uz iste FT proizvedemo 4 000 kom. tada su  $ft = 5 \text{ kn/kom}$ .

## Iskorišteni

$$FT = 4\ 000 \text{ kom.} \times 4 \text{ kn/kom.} = 16\ 000 \text{ kn}$$

## Neiskorišteni

$$FT = 4\ 000 \text{ kom.} \times 1 \text{ kn/kom.} = 4\ 000 \text{ kn}$$

- Ukupni  $FT = 20\ 000 \text{ kn}$

*Poduzeće treba u što većem stupnju iskoristavati svoj kapacitet, u tom je slučaju utjecaj fiksnih troškova na ukupne troškove manji.*



# VARIJABILNI TROŠKOVI

- Predstavljaju izdatke koji se mijenjaju s razinom proizvodnje.
- **Tipični varijabilni troškovi su:**
  - materijal za izradu proizvoda
  - plaće
  - amortizacija
  - pomoćni materijal i energija vezani neposredno za proizvodnju

## Podjela varijabilnih troškova:

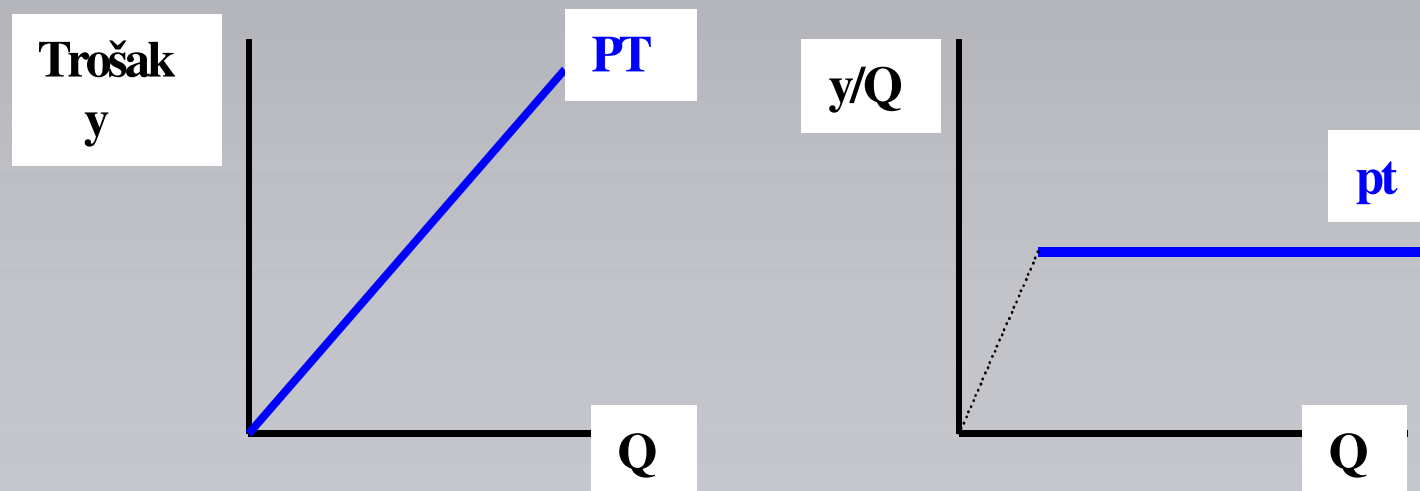
- 1) **Proporcionalno varijabilni troškovi - PT**
- 2) **Neproporcionalno varijabilni troškovi**



RGNF

# PROPORCIONALNO VARIJABILNI TROŠKOVI

- Proporcionalni su sa stupnjem iskorištenja kapaciteta (opsegom proizvodnjom) - materijal za izradu, plaće.
- Konstantni su po jedinici proizvodnje  
 $pt = PT / Q = konst.$





RGNF

# NEPROPORCIONALNO VARIJABILNI TROŠKOVI

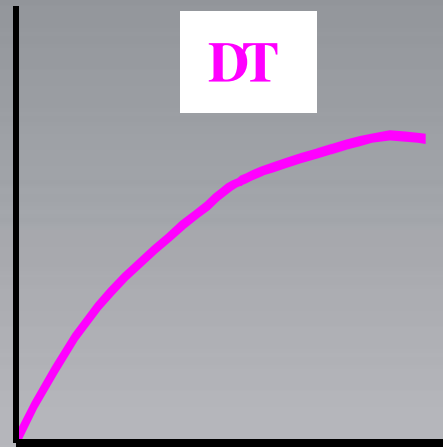
- Degresivno - varijabilni troškovi DT- rastu sporije od stupnja iskorištenja kapaciteta (opsega proizvodnje).
- Pojavljuju se kod poduzeća koja su intenzivna sredstvima za rad (električne centrale, plinare, rafinerije i sl. i predstavljaju troškove ogrjeva, pomoćnog materijala itd.)
- Proizlaze iz nedovoljnog korištenja kapaciteta.



# DEGRESIVNO VARIJABILNI TROŠKOVI - DT

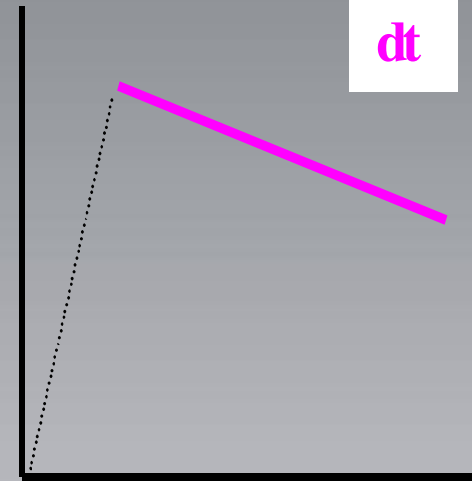
RGNF

Trošak  
 $y$



Proizvodnja  $Q$

$y/Q$



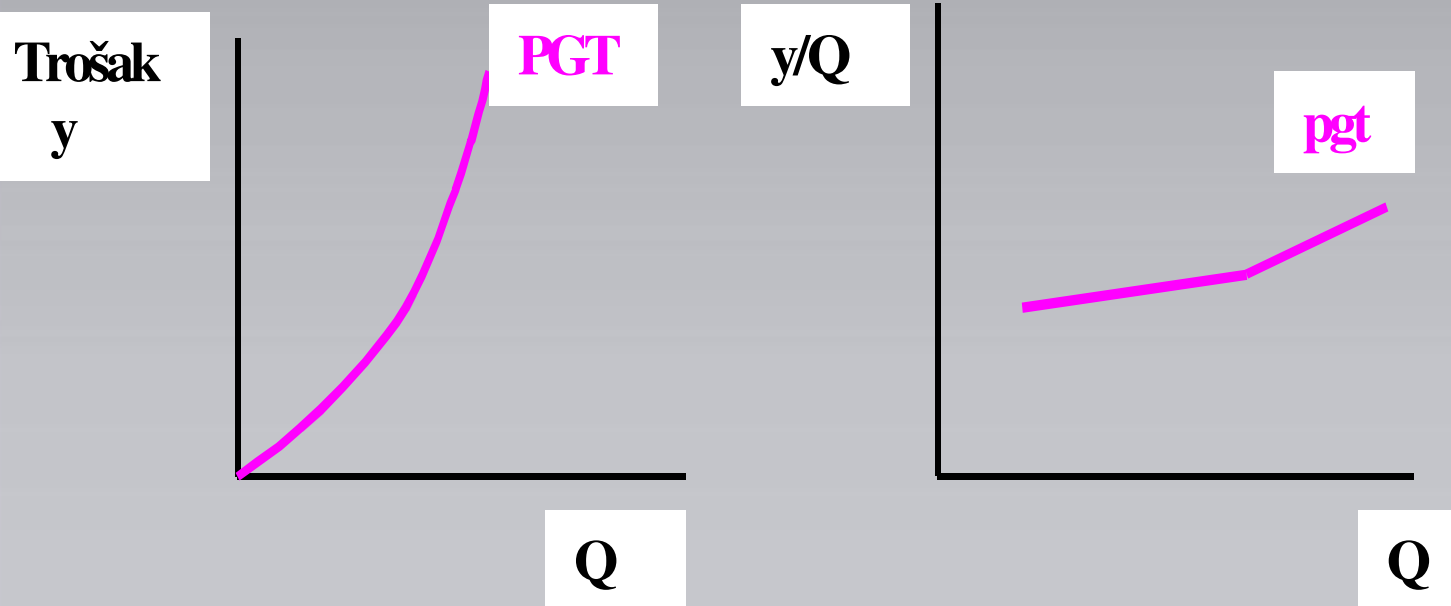
Proizvodnja  $Q$



RGNF

# PROGRESIVNO VARIJABILNI TROŠKOVI - PGT

- Rastu brže od opsega proizvodnje,
- Progresija  $V$  znak nenormalnih pojava u procesu proizvodnje - uvođenje prekovremenog i/ili noćnog rada kada osjetno rastu osobni dohoci , troškovi rasvjete, grijanja..





RGNF

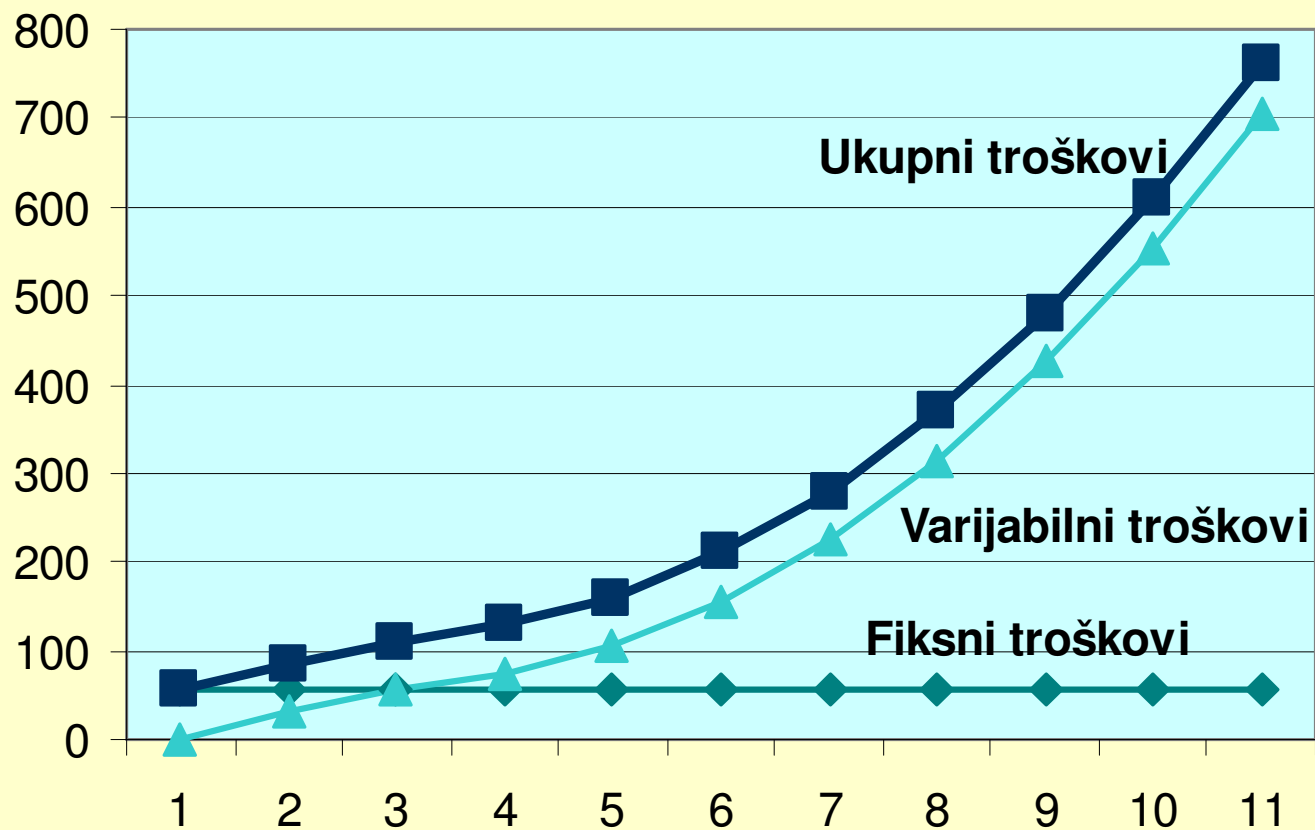
# FIKSNI, VARIJABILNI I UKUPNI TROŠKOVI

Količina (000)	Fiksni trošak	Varijabilni tr.	Ukupni trošk.
0	55	0	55
1	55	30	85
2	55	55	110
3	55	75	130
4	55	105	160
5	55	155	210
6	55	225	280
7	55	315	370
8	55	425	480
9	55	555	610
10	55	705	760



RGNF

# FIKSNI, VARIJABILNI I UKUPNI TROŠKOVI







# UKUPNI TROŠKOVI I TOČKA POKRIĆA

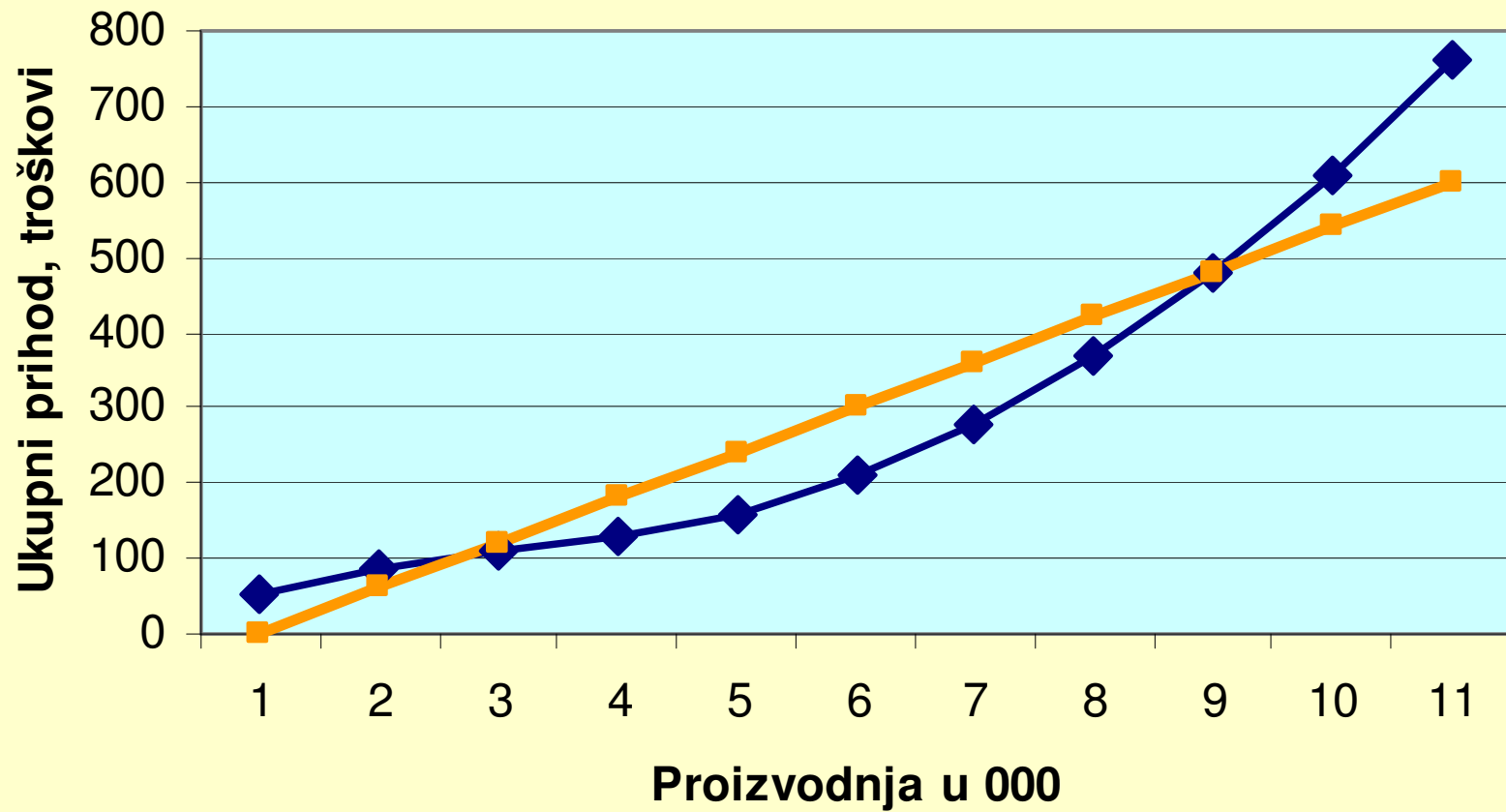
RGNF

Količina (000)	Ukupni trošk.	Ukupni prihod	Dobit/gubitak
0	55	0	55
1	85	60	25
2	110	120	10
3	130	180	50
4	160	240	80
5	210	300	90
6	280	360	80
7	370	420	50
8	480	480	0
9	610	540	70
10	760	600	160



RGNF

## Točka pokrića





RGNF

# GRANIČNI ILI MARGINALNI TROŠKOVI

- Troškovi proizvodnje prve slijedeće jedinice proizvoda.
- Prosječni varijabilni troškovi izazvani u posljednjem sloju proizvodnje

$$GT = \Delta UT / \Delta Q$$

Količina	Fiksni trošak FT (\$)	Varijab. trošak VT (\$)	Ukupni trošak UT (\$)	Granični trošak GT (\$)
0	55	0	55	30
1	55	30	85	
2	55	55	110	20
3	55	75	130	
4	55	105	160	50
5	55	155	210	



RGNF

# STRUKTURA CIJENE PROIZVODA

- Cijenu proizvoda čine troškovi nastali u procesu proizvodnje.
- Kalkulacije cijena omogućavaju kontrolu i analizu svih elemenata poslovanja kao i međusobno uspoređivanje cijena istih proizvoda različitih proizvođača.
- Razlikujemo tri vrste cijena :
  - cijena koštanja
  - cijena prodaje
  - cijena nabave



# CIJENA KOŠTANJA

- Sadržani su svi troškovi i izdaci koji su nastali u vezi s proizvodnjom učinaka (sredstva za rad, predmeti rada i rad) i svi ostali izdaci (ugovorne i zakonske obveze, reklame, službena putovanja i sl.).
- Cijena koštanja se sastoji od troškova:
  - materijala za izradu,
  - plaća,
  - amortizacije,
  - općih troškova izrade,
  - općih troškova uprave i prodaje.
- Struktura cijene koštanja formirana je na osnovi podjele troškova na direktne i indirektno



# CIJENA PRODAJE

- Cijena prodaje formira se na tržištu pod djelovanjem zakona ponude i potražnje.
- Predstavlja cijenu koštanja uvećanu za određenu dobit koju očekujemo.
- Ako cijena prodaje padne ispod cijene koštanja poduzeće više ne ostvaruje dobitak već gubitak.



# CIJENA NABAVE

- Nabavna cijena sredstava za rad i predmeta rada utvrđuje se na temelju fakture dobavljača koja predstavlja prodajnu cijenu proizvoda.
- Strukturu cijene nabave čine :
  - iznos fakture
  - troškovi prijevoza i/ili osiguranja
  - troškovi carine
  - troškovi montaže
  - ostali troškovi (PTT, dnevnice, putni troš. i.sl.)



# ODNOS PRODAJNE I TRŽIŠNE CIJENE

Ako je:

- **prodajna cijena = tržišna cijena →  
tržišna konkurencija**
- **prodajna cijena < tržišna cijena → gubitak**
- **prodajna cijena > tržišna cijena →  
dobit (profit)**





# RASHODI

- **Neposlovni** - trošenje vrijednosti, ali ne zbog ostvarenja poslovne svrhe poduzeća. Oni su najčešće u funkciji promidžbe npr. sponzorstva (sportskih klubova i dr.).
- **Poslovni**
  - **Uračunati** = troškovi
  - **Izvanredni** - npr. elementarne štete, kazne, gubici uslijed procjene imovine na dan bilanciranja itd.



RGNF

# OPORTUNITETNI TROŠKOVI

- Poslovna odluka je izbor između jedne ili više mogućnosti. Kaže se da odluke imaju oportunitetne troškove jer izbor jedne stvari znači odustajanje od neke druge.
- **Oportunitetni trošak** znači vrijednost dobra ili usluge koja je žrtvovana donesenom poslovnom odlukom.

*Primjer: Vlasnik nekog malog poduzeća ne prima plaću već ima profit od poslovanja poduzeća; radeći negdje drugdje on bi mogao imati veliku plaću.*

*Primjer: Zašto studenti gledaju TV više poslije nego prije ispita? – zato što bi gledanje TV-a prije ispita bio prevelik oportunitetni trošak.*



**RGNF**

# **METODE RAZLIKOVANJA FIKSNIH I VARIJABILNIH TROŠKOVA**

- Za poduzeće je bitno znati koliko bi moguća dodatna proizvodnja zahtijevala dodatnih troškova.
- Postoji nekoliko metoda određivanja graničnih troškova:
  - a) Knjigovodstvena metoda**
  - b) Metoda interpolacije**
  - c) Matematička**
  - d) Metoda linije regresije**



# KNJIGOVODSTVENA METODA

- Na temelju knjigovodstvenih podataka promatra pojedine troškove na različitim stupnjevima zaposlenosti.
- Prilikom promjene zaposlenosti troškove koji se ne mijenjaju svrstava u fiksne, a koji se mijenjaju u varijabilne troškove.
- **Prednosti:** jednostavna metoda
- **Nedostaci:** ova metoda zahtijeva relativno dosta truda i vremena
- Najčešća metoda



# METODA INTERPOLACIJE

- Promatrajući knjigovodstvene podatke moguće je ustanoviti približni iznos ukupnih troškova za stupnjeve zaposlenosti.

*Primjer: Kod 50% korištenja kapaciteta proizvodnja je 80 000 kom uz ukupne troškove 147 000 kn, a pri korištenju 65% kapaciteta proizvodi se 104 000 kom s troškovima od 173 400 kn.*

*Utvrđivanje graničnih i ukupnih troškova (uz pretpostavku da se varijabilni troškovi mijenjaju proporcionalno) za iskorištavanje kapaciteta sa 55% ili pak proizvodnju od 90 000 kom:*



RGNF

# METODA INTERPOLACIJE

## a) Granični troškovi

$$GT \text{ (za \%IK)} = \Delta UT / \Delta \%IK = (173\,400 - 147\,000) / (65 - 50) = 1.760\,000 \text{ kn}$$

$$GT(Q) = \Delta UT / \Delta Q = (173\,400 - 147\,000) / (104\,000 - 80\,000) = 1\,100 \text{ kom.}$$

## b) Ukupni troškovi

### 1) Za 55% od maksimalnog kapaciteta

$$T = T(\text{za } 50\%) + T(\text{za } 5\% \text{ od max. kap})$$

$$T = 147\,000 + 5 \times 1.760\,000 = 155.800\,000 \text{ kn ili}$$

$$T = T(\text{za } 60\%) - T(\text{za } 5\%)$$

### 2) Za proizvodnju od 90 000 kom.

$$T = T(\text{za } 80\,000) + T(\text{za } 10\,000)$$

$$T = 147\,000 + 10\,000 \times 1\,100 = 150.000\,000 \text{ kn ili}$$

$$T = T(104\,000) - T(14\,000)$$



# MATEMATIČKA METODA

## Pretpostavke:

- Ukupni fiksni troškovi su nepromijenjeni (postoji samo jedna veličina kapaciteta)
- Varijabilni troškovi između dva zadana stupnja se kreću proporcionalno (nije slučaj za niske i visoke stupnjeve iskorištavanja kapaciteta)



# MATEMATIČKA METODA

**Primjer (kao i za metodu interpolacije):**

**1) Za 55% od max.kapac.**

$$VT = GT \times \%IK = 1.760\ 000 \times 55 = 96.800\ 000 \text{ kn}$$

$$FT = UT_{(za\ 55\%)} - VT_{(za\ 55\%)}$$

$$FT = 155.800\ 000 - 96.800\ 000 = 59.000\ 000 \text{ kn}$$

**2) Za proizvodnju od 90 000 kom.**

$$VT = TG_{(za\ Q)} \times Q = 1\ 100 \times 90\ 000 = 99.000\ 000 \text{ kn}$$

$$FT = 158.000\ 000 - 99.000\ 000 = 59.000\ 000 \text{ kn}$$





# METODA LINIJE REGRESIJE

- Metoda linije trenda ili metoda najmanjih kvadrata.
- Podaci o ukupnim troškovima za nekoliko stupnjeva zaposlenosti se unesu u koordinatni sustav i između toga se povuče pravac (linija regresije) do ordinate i u točki gdje dira ordinatu se povuče linija paralelno s apcisonom.
- Ta linija je linija fiksnih ukupnih troškova, pa udaljenost od nje do apcise označava fiksne ukupne troškove, a udaljenost od nje do odgovarajuće točke na pravcu pokazuje ukupne varijabilne troškove.



# METODA LINIJE REGRESIJE

Linija regresije se izračunava:

$$T = FT + vt \times Q$$

$$vt = (\sum TQ - NTQ) / (\sum Q^2 - NQ^2)$$

$$FT = T - vtQ$$

$$Q = \sum Q / N$$

$$T = \sum T / N$$

**gdje je:**

N- broj stupnjeva zaposlenosti

UT- ukupni troškovi za stupanj zaposlenosti Q

FT- fiksni troškovi

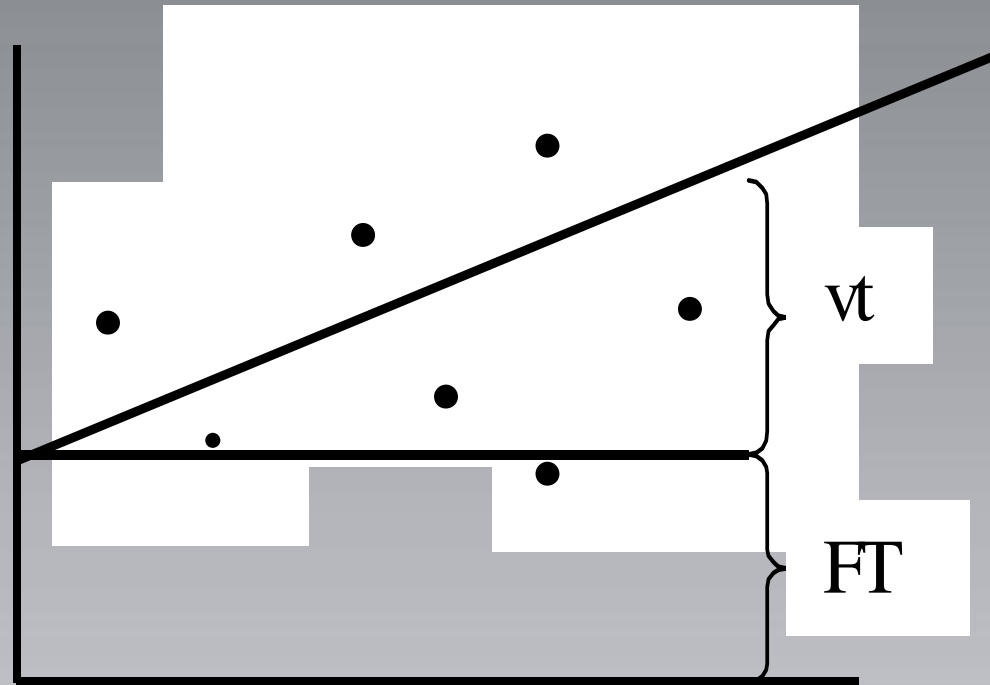
vt- prosječni varijabilni trošak



RGNF

# METODA LINIJE REGRESIJE

troškovi



Proizvodnja



# ELASTIČNOST TROŠKOVA

- Obično elastičnost varijabilnih troškova jer se oni mijenjaju s promjenom proizvodnje
- Za fiksne troškove se elastičnost izračunava samo u slučaju proširivanja postojećeg kapaciteta.
- Elastičnost troškova izražavamo **koeficijentom elastičnosti**:

$$E = \% \Delta UT / \% \Delta Q$$

- Za  $E = 0$  → fiksni troškovi
- Za  $E = 1$  → proporcionalno- varijabilni troškovi
- Za  $0 < E < 1$  → degresivno- varijabilni troškovi
- Za  $E > 1$  → progresivno- varijabilni troškovi



# TROŠKOVI I PRIHODI

- Optimalno korištenje kapaciteta - najniži prosječni troškovi. Međutim, taj optimum ne mora biti i optimum sa stajališta ostvarenog poslovnog rezultata. Poslovni rezultat ne ovisi samo o troškovima već i o prodajnim cijenama.

**Poslovni (financijski) rezultat- dobit:**

$$FR = UP - UT$$

$$UP = Q \times pc$$

$$UT = FT + VT = Q \times ck$$

**AKUMULACIJA = SLOBODNA SREDSTVA =  
FR – POREZ NA DOBIT**



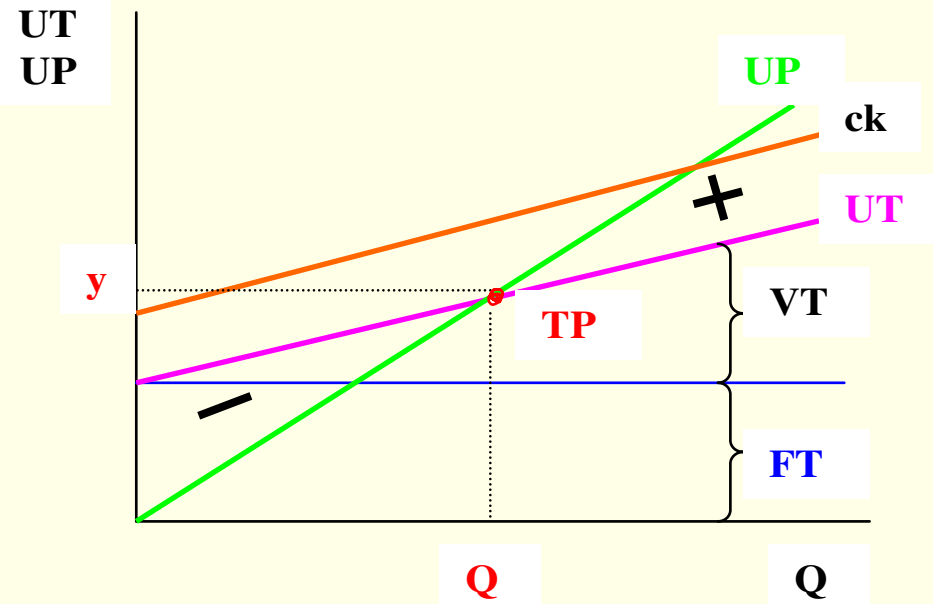
# GRANIČNI FINANCIJSKI REZULTAT

RGNF

Prosječan finansijski rezultat u posljednjem ili graničnom sloju

$$GFR = UP - GT = \Delta FFR / \Delta Q$$

$$gfr = pc - gt$$



- ck- cijena koštanja
- UT- ukupni troškovi
- FT- fiksni troškovi
- VT- varijabilni troškovi
- UP- ukupni prihod
- TP- točka pokrića
- $Q = FT / (pc - vt)$
- $y = FT / (1 - VT/UP)$



# TOČKA POKRIĆA TROŠKOVA

- Mrtva točka rentabilnosti, granica rentabilnosti
- Predstavlja poslovnu situaciju u kojoj su troškovi i prihod jednaki
- U toj točki je financijski rezultat jednak nuli tj. ukupni prihod je jednak ukupnim troškovima



# IZRAČUN TOČKE POKRIĆA

a) Utvrdi se koju bi količinu proizvoda poduzeće trebalo proizvesti da bi ostvareni prihod bio jednak troškovima za tu količinu proizvoda

– Potrebna količina učinka  $Q_p$ :

$$UP = ck \times Q_p$$

$$UT = FT \times vt \times Q_p$$

– U točki pokrića  $\rightarrow UP = UT$

$$Q_p = FT / (pc - vt)$$

gdje je :

$Q_p$ - potrebna količina proizvodnje

$pc$ - prodajna cijena po jedinici proizvoda

$FT$ - ukupni fiksni troškovi

$vt$ - prosječni varijabilni troškovi





# IZRAČUN TOČKE POKRIĆA

b) Tako da se utvrdi visina prihoda koju bi trebalo postići da se pokriju troškovi za njegovo ostvarivanje

$$UP_p = pc \times Q_p$$

$$UP_p = (UP \times FT) / (UP - VT)$$

c) Tako da se utvrdi granična proizvodnja (% smanjena proizvodnje) kod koje poduzeće još uvijek nije u gubitku- prag korisnosti = minimalno prihvatljiv obujam proizvodnje

$$\%PK = FT / (UP - VT)$$



RGNF

# EKONOMIZIRANJE TROŠKOVIMA

Temeljno pravilo ekonomike je **minimalizacija troškova** (uz zadovoljavajuće tehničke norme i standarde kvalitete proizvoda).

Izborom dobavljača s nižim cijenama sirovina i usluga poduzeće utječe na **smanjenje troškove** te time i na **povećanje dobiti poduzeća**.



RGNF

# EKONOMIZIRANJE TROŠKOVIMA I PRAVILO SUPSTITUCIJE

- **Pravilo najmanjih troškova:** Kako bi proizvelo zadanu količinu proizvoda uz najmanji trošak, poduzeće bi trebalo kupovati utroške ili proizvodne faktore po minimalnim cijenama.
- **Pravilo supstitucije:** Ako se cijena jednog faktora smanji dok cijene drugih faktora ostaju iste, poduzeća će profitirati zamjenom svih drugih faktora jeftinijim faktorom (npr. radno-intenzivne industrije u zemljama s jeftinom radnom snagom).



RGNF

# TROŠKOVI I RAČUNOVODSTVO

- Troškovi se iskazuju u rashodima poduzeća te time predstavljaju jedan od bitnih sadržaja računa dobiti i gubitka poduzeća.
- **Troškovi neposredno utječu na na dobit – profitabilnost poduzeća.**
- Troškovi utječu na zaduživanje poduzeća te tako **posredno utječu i na bilancu poduzeća.**

# HVALA NA PAŽNJI!

